

Hymenoptera aculeata fra Læsø

af OLE LOMHOLDT

(With a summary: Hymenoptera aculeata from the island of Læsø).

Det indsamlede materiale, der ialt omfatter 642 eksemplarer fordelt på 126 arter, er fortrinsvis indsamlet i perioden 10. juli–7. august 1969, hvor anvendelsen af en malaisefælde gav gode resultater. Materialet udgør kun en beskedent procentdel af det samlede antal danske arter, men da en meget væsentlig del af disse er knyttet til gammelt træværk, udgåede træer og lignende, som ikke findes på Læsø i nævneværdig grad, illustrerer det indsamlede materiale på udmærket vis faunaen på tør og sandet bund.

Denne gruppe insekter, der for de jordboende arters vedkommende næsten udelukkende er udpræget xerophile, og som følge heraf kun træffes i varmt og solrigt vejr, kan ikke indsamles ved anvendelse af kvantitative metoder. Individierne må opsøges enkeltvis.

Ved den forholdsvis grundige indsamling i 1969 blev fundet adskillige arter, der normalt betragtes som sjældent forekommende her i landet. Dette skal dog tages med megen forbehold, idet de aculeate hymenopterer, bierne og de sociale arter undtaget, kun i ringe omfang har været genstand for samleres interesse. Indsamlingen og bestemmelsen af myrerne er for hovedpartens vedkommende foretaget af Chr. Skøtt, Horsens, der i denne forbindelse bringes en hjertelig tak for dette værdifulde arbejde. Den skemamæssige opsætning over de fundne myrearter angiver blot inden for hvilke lokalitetsområder (Lomholdt, 1972) mindst én koloni er observeret. Der er således ikke angivet antallet af fangne individer. Observationerne er i skemaet angivet ved et kryds (+). Det af Chr. Skøtt (1970) publicerede materiale befinder sig i hans private samling.

ARTSLISTE

CHRYSIDIDAE

1. *Omalus (Notozus) constrictus* Först. – 7 stk. – Nordmarken, Paradiset. – 16.–22. juli.
2. *Hedychridium integrum* Dahlb. – 1 stk. – Klitplantagen. – 27. juli.
3. *H. ardens* Coqueb. – 2 stk. – Byrum og omegn, Paradiset. – 17. og 22. juli.
4. *Chrysis ignita* L. – 1 stk. – Skoven. – 13. juli.

Hymenoptera aculeata fra Læsø

FORMICIDAE	Bovet Bugt	Byrum og omegn	Danzigmand	Højsande	Klitplantagen	Kærene	Nordmarken	Paradiset	Rønnerne	Skoven	Syrsig	Vesterø Mejeriby	Østerby	Østerby grusgrav	24.-26. maj	19.-30. juli
5. <i>Myrmica (Myrmica) laevinodis</i> Nyl.		+			+	+	+	+		+		+	+		+	+
6. <i>M. (Myrmica) ruginodis</i> Nyl.		+				+	+			+		+	+		+	+
7. <i>M. (Myrmica) sulcinodis</i> Nyl.				+			+						+		+	
8. <i>M. (Myrmica) scabrinodis</i> Nyl.					+		+		+	+		+	+		+	
9. <i>Leptothorax (Mychothorax) acervorum</i> Fabr.		+			+		+			+		+	+		+	+
10. <i>L. (Leptothorax) tuberum</i> Fabr.							+									+
11. <i>Tetramorium caespitum</i> L.			+	+	+	+	+				+		+		+	+
12. <i>Lasius (Dendrolasius) fuliginosus</i> Latr.	+	+						+		+		+	+	+	+	+
13. <i>L. (Lasius) niger</i> L.	+	+		+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+
14. <i>L. (Lasius) alienus</i> Först.			+	+		+	+						+		+	+
15. <i>L. (Chthonolasius) flavus</i> Fabr.	+	+		+			+	+	+	+		+	+		+	
16. <i>L. (Chthonolasius) umbratus</i> Nyl.							+								+	
17. <i>Formica (Raptiformica) sanguinea</i> Latr.				+	+	+	+						+		+	+
18. <i>F. (Formica) rufa</i> L.		+											+		+	
19. <i>F. (Formica) truncorum</i> Fabr.										+						+
20. <i>F. (Serviformica) fusca</i> L.	+	+	+	+	+		+			+			+		+	+
21. <i>F. (Serviformica) rufibarbis</i> Fabr.					+											+
22. <i>F. (Serviformica) cinerea</i> Mayr.			+	+	+		+				+	+	+		+	+

POMPILIDAE

23. *Pompilus (Pompilus) plumbeus* Fabr. – 34 stk. – Danzigmand, Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. – 11.–27. juli.
24. *P. (Arachnospila) fumipennis* Zett. (*difformis* Schiø.). – 9 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. – 12.–26. juli.
25. *P. (Anoplochaeres) minutulus* Dahlb. – 1 stk. – Nordmarken. – 28. juli. – Ikke tidligere taget i Danmark. Kan forholdsvis let forveksles med *P. spissus* Dahlb., men kendetegnes bl. a. ved hunnernes større og bredere øjne samt hannernes plane 7. sternit.
26. *Episyron rufipes* L. (*Pompilus rufipes* L.). – 11 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken, Paradiset. – 12.–27. juli.
27. *Anoplius (Anoplius) nigerrimus* Scop. (*Pompilus niger* Fabr.). – 1 stk. – Højsande. – 12. juli.
28. *A. (Pompilinus) fuscus* L. (*Pompilus fuscus* L.). – 14 stk. – Klitplantagen, Nordmarken, Paradiset, Skoven. – 23. maj, 13.–28. juli.
29. *Evagetes crassicornis* Shuck. (*Pompilus crassicornis* Schiø.). – 6 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken, Vesterø Mejeriby. – 12.–26. juli.
30. *E. pectinipes* L. (*Pompilus pectinipes* v. d. L.). – 9 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken, Vesterø Mejeriby. – 12.–24. juli.
31. *E. proximus* Dahlb. (*Pompilus proximus* Dahlb.). – 1 stk. – Højsande. – 12. juli. – Tredie danske eksemplar.
32. *Ceropales maculatus* Fabr. – 26 stk. – Danzigmand, Byrum og omegn, Klitplantagen, Nordmarken, Paradiset, Østerby grusgrav. – 13.–28. juli.

VESPIDAE

33. *Dolichovespula (Metavespula) sylvestris* Scop. (*Vespa sylvestris* Scop.). – 1 stk. – Nordmarken. – 23. maj.
34. *Paravespula (Paravespula) vulgaris* L. (*Vespa vulgaris* L.). – 4 stk. – Skoven. – 22. maj, 24. juli og 17. oktober.
35. *P. (Allovespula) rufa* L. (*Vespa rufa* L.). – 5 stk. – Nordmarken, Skoven, Vesterø Mejeriby. – 13.–22. juli.

EUMENIDAE

36. *Anchistrocerus parietum* L. – 1 stk. – Klitplantagen. – 28. juli.
37. *A. trifasciatus* Müll. – 6 stk. – Højsande. – 12. juli.
38. *A. scoticus* Curtis. – 1 stk. – Østerby Havn. – 12. juli.
39. *Odynerus (Symmorphus) alternans* Zett. – 1 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli.
40. *Eumenes pedunculatus* Panz. – 1 stk. – Nordmarken. – 25. juli. – Har i danske samlinger indtil for nylig været opført som *E. coarctatum*, der imidlertid ikke er fundet i landet.

MUTILLIDAE

41. *Myrmosa melanocephala* Fabr. – 5 stk. – Klitplantagen. – 21.–28. juli.
42. *Mutilla europaea* L. – 3 stk. – Danzigmand, Klitplantagen, Nordmarken. – 26.–28. juli.

Hymenoptera aculeata fra Læsø

43. *Smircomyrme rufipes* Fabr. (*Mutilla rufipes* Fabr.). – 13 stk. – Klitplantagen, Nordmarken, Paradiset. – 17.–25. juli.

SPHECIDAE

44. *Ammophila sabulosa* L. – 40 stk. – Højsande, Nordmarken, Klitplantagen, Vester Nyland. – 12.–28. juli.
45. *A. pubescens* Curt. – 18 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. – 13.–28. juli.
46. *Podalonia hirsuta* Scop. (*viatica* L.). – 1 stk. – Danzigmand. – 27. juli. – Fundet død.
47. *Cerceris arenaria* L. – 19 stk. – Klitplantagen, Højsande, Kærene, Nordmarken, Paradiset. – 12.–26. juli.
48. *Gorytes laticinctus* Lep. – 9 stk. – Klitplantagen, Paradiset, Skoven. – 13.–24. juli.
49. *G. quadrifasciatus* Fabr. – 2 stk. – Klitplantagen, Nordmarken. – 15. og 16. juli.
50. *Nysson maculatus* Fabr. – 4 stk. – Klitplantagen, fangbakke i have, Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli og 1. august.
51. *Mellinus arvensis* L. – 16 stk. – Danzigmand, Klitplantagen, Nordmarken. – 13.–27. juli.
52. *Astata pinguis* Dahlb. – 3 stk. – Paradiset. – 17. og 22. juli. – Arten bestemmes efter »Danmarks Fauna« til *A. stigma*. *A. pinguis* er først for nylig fundet her i landet (Lomholdt, 1971).
53. *Tachysphex pompiliiformis* Panz. (*pectinipes* L.). – 2 stk. – Højsande, Klitplantagen. 12. og 26. juli.
54. *T. ibericus borealis* Pulawski. – 9 stk. – Højsande, Nordmarken, Paradiset. – 23. maj, 12., 17. og 22. juli. – Arten har meget længe været forvekslet med *T. nitidus* Spin. (*unicolor* Panz.). Se iøvrigt Pulawski (1971).
55. *Miscophus concolor* Dahlb. – 1 stk. – Klitplantagen. – 26. juli.
56. *M. ater* Lep. (*maritimus* Smith). – 20 stk. – Klitplantagen, Nordmarken, Paradiset. – 13.–26. juli. – Har herhjemme længe været forvekslet med *M. niger*, som den også bestemmes til efter »Danmarks Fauna«. *M. niger* er imidlertid endnu ikke fundet i Danmark.
57. *Trypoxylon figulus* L. – 1 stk. – Skoven. – 13. juli.
58. *T. attenuatum* Smith. – 2 stk. – Klitplantagen, fangbakke i have, Nordmarken. – 15. og 22. juli.
59. *Psen (Mimesa) lutarius* Fabr. (*shuckardi* Wesm.). – 1 stk. – Klitplantagen. – 24. juli.
60. *Psenulus pallipes* Panz. (*atratus* Fabr.). – 2 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli.
61. *Pemphredon lugubris* Latr. – 2 stk. – Skoven. – 13. juli.
62. *P. lethifer* Shuck. – 1 stk. – Klitplantagen (i have). – 19. juli.
63. *Passaloecus roettgeni* Verh. (*insignis* v. d. L.). – 2 stk. – Skoven. – 13. juli.
64. *Diodontus minutus* Fabr. – 4 stk. – Danzigmand, Klitplantagen. – 16. og 20. juli.
65. *D. tristis* v. d. L. – 13 stk. – Klitplantagen. – 15.–28. juli.
66. *Ectemnius (Clytochrysus) cavifrons* Thoms. (*Crabo, Solenius*). – 10 stk. – Højsande, Klitplantagen, Skoven. – 12.–16. juli.
67. *E. (Hypocrabro) continuus* Fabr. (*Crabo, Solenius vagus* auct.). – 1 stk. – Klitplantagen. – 15. juli.
68. *Crabro (Crabro) cribrarius* L. (*Thyreopus cribrarius* L.). – 6 stk. – Klitplantagen, Kokvadgård ved Byrum, Nordmarken, Paradiset. – 14.–28. juli.

69. *C. (Crabro) peltarius* Schr. (*Thyreopus peltarius* Schr.). – 9 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. – 12.–18. juli.
70. *Crossocerus (Hoplocrabro) quadrimaculatus* Fabr. (*Crabro quadrimaculatus* Fabr.). – 35 stk. – Klitplantagen, Skoven. – 13.–28. juli.
71. *C. (Crossocerus) tarsatus* Shuck. (*Crabro, Stenocrabro tarsatus* Shuck., *palmipes* auct.). – 2 stk. – Klitplantagen. – 28. juli.
72. *C. (Crossocerus) varius* Lep. & Brullé (*Crabro, Stenocrabro varius* Lep. & Brullé). – 1 stk. – Klitplantagen. – 28. juli.
73. *C. (Crossocerus) wesmaeli* v. d. L. (*Crabro wesmaeli* v. d. L.). – 10 stk. – Danzigmand, Klitplantagen, Nordmarken, Paradiset. – 13.–27. juli.
74. *C. (Crossocerus) distinguendus* A. Mor. (*Crabro affinis* Herr. Sch.). – 1 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli.
75. *C. (Coelocrabro) ambiguus* Dahlb. (*Crabro ambiguus* Dahlb.). – 1 stk. – Skoven. – 13. juli.
76. *C. (Cuphocterus) dimidiatus* Fabr. (*Crabro serripes* Panz.). – 6 stk. – Klitplantagen, Nordmarken, Skoven. – 13.–26. juli.
77. *Lindenius albilabris* Fabr. (*Crabro albilabris* Fabr.). – 4 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli.
78. *Oxybelus mandibularis* Dahlb. – 3 stk. – Højsande, Paradiset. – 12. og 13. juli.
79. *O. argentatus* Curtis (*mucronatus* auct.). – 4 stk. – Danzigmand, Højsande. – 12. og 27. juli.
80. *O. uniglumis* L. – 29 stk. – Danzigmand, Højsande, Klitplantagen, Klitplantagen, fangbakke i have, Kokvadgård ved Byrum, Nordmarken, Paradiset. – 12.–27. juli.

APIDAE

81. *Colletes succinctus* L. – 2 stk. – Højsande, Nordmarken. – 23. juli.
82. *C. daviesanus* Smith. – 7 stk. – Klitplantagen, Kokvadgård ved Byrum. – 27. og 28. juli.
83. *C. cunicularia* L. – 8 stk. – Nordmarken. – 22. og 23. maj.
84. *Hylaeus gibbus* Saund. – 1 stk. – Danzigmand. – 27. juli.
85. *H. brevicornis* Nyl. – 3 stk. – Danzigmand, Østerby grusgrav. – 23. og 27. juli.
86. *Halictus tumulorum* L. – 1 stk. – Nordmarken. – 27. juli.
87. *H. leucozonius* Schr. – 6 stk. – Klitplantagen, Nordmarken, Skoven. – 12.–24. juli.
88. *H. sexnotatus* Nyl. – 1 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli.
89. *H. punctatissimus* Schenck. – 3 stk. – Klitplantagen, Nordmarken. – 22. og 27. juli.
90. *H. morio* Fabr. – 4 stk. – Skoven, Østerby grusgrav. – 31. maj, 23. og 24. juli.
91. *H. minutus* Kirby. – 2 stk. – Paradiset. – 22. juli.
92. *Sphecodes similis* Wesm. (*divisus* Kirby). – 3 stk. – Paradiset, Skoven, Østerby. – 23. maj, 13. og 17. juli.
93. *S. pellucidus* Smith. – 5 stk. – Nordmarken, Paradiset, Skoven, Vesterø Mejeriby. – 13.–22. juli.
94. *S. variegatus* Hagen. – 1 stk. – Vesterø Mejeriby. – 22. juli.
95. *Andrena hattorfiana* Fabr. – 1 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 14. juli.
96. *A. tarsata* Nyl. – 4 stk. – Nordmarken, Vesterø. – 15.–23. juli.
97. *A. fuscipes* Kirby. – 1 stk. – Klitplantagen. – 26. juli.
98. *A. rufitarsis* Zett. (*ruficrus* Nyl.). – 1 stk. – Nordmarken. – 23. maj.

Hymenoptera aculeata fra Læsø

99. *A. barbilabris* Kirby. (*sericea* Christ.). – 1 stk. – Paradiset. – 23. maj.
100. *A. nigriceps* Kirby. – 1 stk. – Kokvadgård ved Byrum. – 27. juli.
101. *A. argentata* Smith. – 24 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. – 13.–23. juli.
102. *Panurgus banksianus* Kirby. – 6 stk. – Kokvadgård ved Byrum, Nordmarken, Rønnerne, Skoven. – 13. og 14. juli.
103. *Melitta leporina* Panz. – 1 stk. – Paradiset. – 22. juli.
104. *Macropis labiata* Fabr. – 4 stk. – Klitplantagen. – 17., 21. og 28. juli.
105. *Stelis ornatula* Klug. – 1 stk. – Paradiset. – 22. juli. – Meget sjælden, hidtil kun fundet på Nykøbing Lyng i Nordsjælland.
106. *Osmia leucomelana* Kirby. – 3 stk. – Byrum, Højsande, Skoven. – 12., 13. og 24. juli.
107. *Megachile versicolor* Smith. – 4 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. – 18.–28. juli. – Ny for Danmark. Arten har stor habituel lighed med *M. centuncularis* L., men nedenstående karakterkompleks skulle gøre det muligt at identificere arterne korrekt.
Versicolor ♀: Sidste og næstsidste sternit med sorte børster. Undertiden består behåringen på næstsidste sternit af en blanding af røde og sorte børster, de sorte findes dog altid mest distalt på sternitet. 6. tergite uden eller med meget svag opstående behåring.
♂: 6. tergits bagrand som regel med en dyb indskæring. Foran denne en meget dyb, næsten punktformet fordybning eller indsænkning. 7. tergite oftest med en meget dyb, afrundet trekantet fordybning.
Centuncularis ♀: Alle sterniter med ensfarvet rød behåring. 6. tergite med en kraftig opstående sort eller brunsort behåring, der er af samme styrke som på 5. tergite.
♂: 6. tergits bagrand som oftest med et jævnt rundet omrids, dog altid forsynet med svage, afrundede fremspring. Indsænkningen foran bagranden betydeligt svagere end hos *versicolor*. 7. tergits indhulning ligeledes svagere.
108. *M. willughbiella* Kirby. – 4 stk. – Klitplantagen, Nordmarken. – 21.–26. juli.
109. *M. circumcincta* Kirby. – 4 stk. – Højsande, Klitplantagen. – 12., 23. og 26. juli.
110. *M. analis* Nyl. – 5 stk. – Klitplantagen, Nordmarken, Østerby grusgrav. – 13.–26. juli.
111. *M. leachella* Curt. (*argentata* Fabr.). – 14 stk. – Danzigmand, Højsande, Klitplantagen, Vesterø Mejeriby. – 13.–27. juli.
112. *Coelioxys quadridentata* L. – 4 stk. – Klitplantagen. – 17., 21. og 28. juli.
113. *C. rufescens* Lep. – 2 stk. – Klitplantagen, Skoven. – 13. og 16. juli.
114. *C. inermis* Kirby. (*acuminata* Nyl.). – 9 stk. – Højsande, Klitplantagen, Nordmarken. 13.–26. juli.
115. *C. mandibularis* Nyl. – 1 stk. – Klitplantagen. – 27. juli.
116. *Epeolus cruciger* Panz. – 7 stk. – Danzigmand, Klitplantagen, Kokvadgård ved Byrum. – 14.–27. juli.
117. *E. variegatus* L. (*notatus* Christ.). – 1 stk. – Paradiset. – 22. juli.
118. *Anthophora furcata* Panz. – 3 stk. – Klitplantagen, Skoven. – 21. og 27. juli.
119. *Bombus (Terrestibombus) terrestris* L. – 4 stk. – Højsande, Nordmarken, Skoven. – 12.–28. juli.
120. *B. (Pyrobombus) jonellus* Kirby. – 1 stk. – Nordmarken. – 22. maj.
121. *B. (Agrobombus) variabilis* Schmied. (*muscorum* Fabr., *solstitialis* Panz.). – 12 stk. – Byrum, Klitplantagen, Kokvadgård ved Byrum, Kærene, Nordmarken, Skoven. – 13.–28. juli.

122. *B. (Agrobombus) agrorum* Fabr. (*pascuorum* Scop.). – 7 stk. – Klitplantagen, Nordmarken. – 14.–28. juli.
123. *Psityrus (Ashtonipsityrus) bohemicus* Seidl. (*vestalis* Geoffr.). – 1 stk. – Klitplantagen. – 26. juli.
124. *P. (Fernaldaepsityrus) sylvestris* Lep. (*quadricolor* Lep.). – 2 stk. – Klitplantagen. – 21. juli.
125. *P. (Fernaldaepsityrus) norvegicus* Sp. Schn. – 5 stk. – Klitplantagen. – 21. juli. – Arten er udskilt fra *P. sylvestris* og optræder meget sjældent her i landet.
126. *Apis mellifera* L. (*mellifica* L.). – 4 stk. – Kokvadgård ved Byrum, Nordmarken. – 14.–22. juli. (Bistader nær Laboratoriet i Nordmarken).

RESULTATER

Da de aculeate hymenopterer (excl. Bethyloidea) her i landet er repræsenteret ved omkring 550 arter, forekommer det forf. at kunne opfattes som et nydeligt resultat, at godt 20% af disse er fundet ynglende på Læsø. Antallet af arter stemmer godt overens med resultaterne af Hansted undersøgelserne fra 1955–62 (se tabel 1). Det er derfor nærliggende at konkludere, at Læsøs forholdsvis isolerede beliggenhed og unge alder har haft ingen eller meget ringe indflydelse på den aculeate hymenopterfauna. Det kan dog anføres, at undersøgelserne af den læsøske hymenopterfauna langt fra må betragtes som afsluttede. Der findes givetvis arter, der på trods af ihærdig indsats alligevel ikke er blevet observeret. Dette gælder især de i træ ynglende arter, idet der ved nærværende undersøgelse først og fremmest er gjort forsøg på at belyse den til de tørre og sandede områder knyttede fauna. Mange arter, f. eks. inden for slægterne *Trypoxylon*, *Spilomena*, *Rhopalum*, *Ectemnius*, *Anchistrocerus*, *Hylaeus*, *Osmia* og *Sapyga* findes ofte redebyggende i tilknytning til menneskeboliger, og en undersøgelse af disse vil nok forøge artsantallet betragteligt. Desuden flyver mange solitære bier om foråret og tidligt på sommeren, hvor indsamlingsaktiviteten i forbindelse med denne undersøgelse har været ret beskeden. Af særlig interessante arter inden for det indsamlede materiale skal blot nævnes følgende:

Formicidae: 10. *Leptothorax (Leptothorax) tuberum* Fabr., der hidtil kun var kendt fra Bornholm.

Pompilidae: 25. *Pompilus (Anoplochares) minutulus* Dahlb. Ny for Danmark. 31. *Evagetes proximus* Dahlb. Første gang taget i Hansted-reservatet, 1 ♀ og 1 ♂, 30.6.1961.

Apidae: 88. *Halictus sexnotatus* Nyl. Kun kendt i få eksemplarer fra Jylland og Tåsinge. 105. *Stelis ornatula* Klug. Hidtil kun få eksemplarer

Hymenoptera aculeata fra Læsø

TABEL 1

Sammenligning af faunaen af aculeate hymenopterer i Hanstedreservatet og på Læsø.
Comparison of the fauna of aculeate Hymenoptera in the Hansted reserve and on Læsø.

	Chrysididae	Formicidae	Pompilidae	Vespoidea	Mutillidae	Sphecidae	Apidae	Antal arter i alt Total number of species
Xerophile arter i Hanstedreservatet Xerophilous species in the Hansted Reserve	2	6	13	5	0	26	31	83
Xerophile arter på Læsø Xerophilous species on Læsø	3	11	10	3	3	27	30	87
Fælles xerophile arter Xerophilous species in common	1	6	7	3	0	21	19	57
Antal arter i alt i Hanstedreservatet Total number of species in the Hansted Reserve	4	9	13	9	0	36	45	116
Antal arter i alt på Læsø Total number of species on Læsø	4	18	10	8	3	37	46	126
Antal fælles arter i alt Total number of species in common	2	6	7	4	0	23	23	65

fra Nykøbing Lyng i Nordsjælland. 107. *Megachile versicolor* Smith. Arten er ny for landet og kendes indtil videre i 17 eksemplarer fra Læsø, Enebærodde, Langø på Nordfyn samt fra Ho Plantage i Vestjylland. Fundene fra Fyn og Vestjylland stammer fra en indsamlingsrejse i juli 1971. 110. *Megachile analis* Nyl., hvoraf der kun kendes få fund fra Sjælland, Jylland (Skallingen) og Anholt.

SUMMARY:

Hymenoptera aculeata from the island of Læsø.

In the years 1968 to 1971, and especially in the period 10th July to 7th August 1969, a total of 126 species of aculeate Hymenoptera was collected on the island of Læsø in Northern Kattegat. Special efforts were made to investigate the fauna of xerophilous

species, as the island is rich in localities (Danzigmand, Højsande, Klitplantagen, Nordmarken and Paradiset), where the sand is fully exposed. For further description and position of localities, see Lomholt (1972).

Since about 20% of the Danish aculeate Hymenoptera were found on the island, it seems reasonable to conclude that the rather isolated position of Læsø and its young age, have had very little, if any, influence on the fauna.

The following species are of special interest.

10. *Leptothorax (L.) tuberculatum* Fabr. Only found many years ago on Bornholm in the Baltic Sea.
25. *Pompilus (Anoplochaeres) minutulus* Dahlb. New to Denmark.
31. *Evagetes proximus* Dahlb. Only two specimens were recorded from the Hansted Reserve.
88. *Halictus sexnotatus* Nyl. is only known from very few localities in Jutland and the island of Tåsinge, south of Funen.
105. *Stelis ornatula* Klug. Very rare. Only a few specimens from Nykøbing Lyng in Northern Zealand were hitherto known from Denmark.
107. *Megachile versicolor* Smith. New to Denmark. 17 specimens are known from Læsø, Enebærøde and Langø in the northern part of Funen and from Ho Plantation near Esbjerg in Western Jutland. The specimens from Funen and Jutland were captured this summer (1971).
110. *Megachile analis* Nyl. Probably a species which in Denmark is related to sandy areas. Known from Zealand, Skallingen (in Western Jutland) and the island of Anholt in South Kattegat.

A comparison (Table 1) of the faunas of Læsø and the Hansted Reserve (Fæster, 1965) shows great similarities. This is mainly a result of similarities in climate and vegetation.

LITTERATUR

- Beaumont, J. de, 1964: Hymenoptera: Sphecidae. *Insecta Helvetica*. Lausanne.
- Blüthgen, P., 1961: Die Faltenwespen Mitteleuropas (Hymenoptera, Diloploptera) *Abh. dt. Akad. Wiss. Berl. (Chemie, Geol., Biol.)*, No. 2: 1–251.
- Brohmer, P., Ehrmann, P., und Ulmer, G., 1930: *Tierwelt Mitteleur.*, Bd. 5, Insekten, 2. Teil. Leipzig.
- Fæster, K., 1965: Hymenoptera aculeata fra Hanstedreservatet. *Ent. Meddr*, 30: 189–197.
- Linsenmaier, W., 1959: Revision der Familie Chrysididae (Hymenoptera). *Mitt. schweiz. ent. Ges.*, 32: 1–240.
- Lomholdt, O., 1972: Entomologiske undersøgelser på Læsø. *Ent. Meddr*, 40: 33–44.
- Pulawski, W., 1971: Les *Tachysphex* Kohl (Hym., Sphecidae) de la region paléarctique occidentale et centrale. *Zakład zoologii systematycznej i Doswiadczalnej Polskiej Akademii Nauk*.
- Schmiedeknecht, O., 1930: Die Hymenopteren Nord- und Mitteleuropas. Jena.
- Skøtt, Chr., 1970: Myrefaunaen på Læsø. *Flora og fauna*, 76: 29–30.
- Stitz, H., 1939: Hymenoptera I: Formicidae. *Tierwelt Dtl.*, 37. Jena.
- Valkeila, E., 1962: Eräiden Lounaissaomalisten Luonnonhistoriallisten Maakuntien (V, U, St, ja EH) Myrkkypistiäiset (Hymenoptera, aculeata) *Loumais – Hämeen Lounto*, 13.

Hymenoptera aculeata fra Læsø

EFTERSKRIFT

Efter at nærværende artikel var sat, er det blevet mig meddelt af Chr. Skøtt, at myren *Myrmica lobicornis* Nyl. er fundet ved Byrum 28. juli 1964 af Ole Bøggild. Med dette fund bringes det samlede antal arter af aculeate hymenopterere op på 127. Arten angives at være ret sjældent forekommende her i landet. Den er fortrinsvis knyttet til tørre og sandede biotoper.

Forfatterens adresse/Author's address:
Zoologisk Museum, Universitetsparken 15,
2100 København Ø, Danmark.

ANMELDELSE

Kaskelot. Biologforbundets Blad. Nr. 1 og 2 (1971), særnummer (marts 1972) og nr. 1 (1972), samt Kaskelot – Pædagogiske Særnumre, nr. 1 (1972).

Det må være på sin plads at henlede »Entomologiske Meddelelsers« læsere på disse nye af »Biologforbundet« udgivne blade, der redigeres af Eigil Holm, Gedved. »Biologforbundet« er en sammenslutning af biologinteresserede og blev oprettet med det formål at forøge befolkningens viden om og indsigt i biologiske emner. Dette formål søges fremmet ved at udgive et blad, arrangere foredrag og ekskursioner samt kurser.

»Kaskelot« er et tidsskrift af format og tryk som det kendte »Skalk«, dog uden farver. De modtagne numre er hver på ca. 30 sider. »Kaskelot – Pædagogiske særnumre« er dog kun på 16 sider, men til gengæld i et større format (A4). Det sidste henvender sig specielt til lærere. Hvert nummer er centreret om et bestemt emne, nr. 1 (1971) således om havnemolens dyr. Nr. 2 (1971) har en oversigtsartikel om »Gnav, bladminer og galler på bøg« af B. Overgaard Nielsen og om »Løbebiller« af B. Schiøtz-Christensen, begge kapaciteter på disse felter. Særnummeret fra marts 1972 drejer sig om »Insektbestemmelse« og er skrevet af Sv. E. Abrahamson. Det indeholder bl. a. en nøgle til insektgrupperne og er udmærket illustreret. Det kan købes separat for 5,00 kr.

Abonnement kan tegnes ved indmeldelse i »Biologforbundet«. Adressen er: V. Skjerringe, Provstevænget 10, 4330 Hvalsø. Prisen er 50,00 kr. om året, dog 30,00 kr. for unge under uddannelse og 75,00 kr. for ægtepar.

Leif Lyneborg